

ผลของโปรแกรมระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อความรู้ พฤติกรรม
การดูแลตนเอง และน้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงในผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน

พัชรียา พยัคฆพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พัชรียา พัคคมพงษ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวนา กิริติยดวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สายพิน เกษมกิจวัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา วชิราวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวนา กิริติยดวงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทวงศ์)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 12 เดือน 12 พ.ศ. 2555

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วริยา วชิราวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวนา กิริติยวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สายพิน เกษมกิจวัฒนา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ

นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลปากช่องนานา ตลอดจนพี่น้อง และเพื่อนพยาบาล ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่า และประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านาน

พัชริยา พยัคฆพงษ์

48921635: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: การพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้/ ความรู้/ พฤติกรรมการดูแลตนเอง/
น้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลง/ ผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน

พัชรียา พยัคฆพงษ์: ผลของโปรแกรมระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อ
ความรู้ พฤติกรรมการดูแลตนเอง และน้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงในผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน
(EFFECTS OF THE SUPPORTIVE - EDUCATIVE NURSING SYSTEM PROGRAM ON
KNOWLEDGE, SELF - CARE BEHAVIORS AND CHANGE OF BODY WEIGHTS IN CIRRHOSIS
ASCITES PATIENTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: วริยา วชิราวัจน์, พย.ด., ภาวนา กิริยิตวงศ์,
ปร.ด. 83 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ 2 กลุ่ม ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมระบบการพยาบาลแบบสนับสนุน และให้ความรู้ต่อความรู้
พฤติกรรมการดูแลตนเอง และน้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมานโดยใช้
แนวคิดทฤษฎีระบบพยาบาลของโอเร็ม (Orem, 1991) เป็นกรอบแนวคิด กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคตับ
แข็งที่มีภาวะท้องมานที่เข้ารับบริการ ณ ผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลปากช่องนานา จำนวน 40 ราย คัดเลือก
กลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยทำการสุ่มอย่างง่ายกลุ่มละ 20 ราย กลุ่มทดลองได้รับ
โปรแกรมระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมกลุ่ม 3 ครั้ง และการ
ติดตามทางโทรศัพท์ 1 ครั้ง กิจกรรมประกอบด้วยการให้ความรู้และฝึกทักษะเกี่ยวกับการดูแลตนเอง
สำหรับผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วม
ของครอบครัว กลุ่มควบคุมได้รับ การพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
แบบประเมินข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความรู้ และแบบประเมินพฤติกรรมในการดูแลตนเอง
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงบรรยาย และการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนความรู้ และคะแนนพฤติกรรมการดูแล
ตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ถึงแม้ว่าคะแนนก่อนการทดลอง
ของสองกลุ่มแตกต่างกัน และมีค่าเฉลี่ยผลต่างน้ำหนักตัวลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

จากผลการวิจัยนี้ ควรนำระบบพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้มาใช้ในการให้บริการ
ผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยมีความรู้ มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสม
และสามารถควบคุมภาวะท้องมานได้ และควรเน้นการมีส่วนร่วมของญาติในการช่วยเหลือผู้ป่วย

48921635: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: SUPPORTIVE - EDUCATIVE SYSTEM/ KNOWLEDGE/ SELF - CARE

BEHAVIORS/ CHANGE OF BODY WEIGHTS/ CIRRHOSIS ASCITES PATIENTS

PATCHARIYA PAYAKKAPONG: EFFECTS OF THE SUPPORTIVE - EDUCATIVE NURSING SYSTEM PROGRAM ON KNOWLEDGE, SELF - CARE BEHAVIORS AND CHANGE OF BODY WEIGHTS IN CIRRHOSIS ASCITES PATIENTS. ADVISORY COMMITTEE: WARIYA WACHIRAWAT, D.N.S., PAWANA KEERATYUTAWONG, Ph.D. 83 P. 2011.

The purpose of this quasi - experimental research, two group pretest and posttest design, was to study the effects of a supportive - educative nursing system on knowledge, self - care behaviors, and change of body weights in patients with cirrhosis ascites. Nursing system concept in Orem's self - care theory was used as a framework of this study. Forty subjects were patients with cirrhosis ascites in out patients department of Pakchongnana Hospital. Twenty subjects were simple random assigned to the experimental group and the same number was assigned to the control group. Three group activities and one telephone call were conducted in the experimental group. The experimental group received knowledge and self - care skill regarding self - care in cirrhosis ascites. Self - care experiences was shared in groups. Family participation was focused in this program. The control group received usual care. The Personal Data, The Cirrhosis Ascites Knowledge, and the Self-Care Behaviors of Cirrhosis Ascites Patient were completed before and after entering the program. Data were analyzed by descriptive statistic and t - test.

The results indicated that the experimental group had statistical significance of mean difference score of knowledge and self-care behaviors higher than the control group at the level $p < .01$ although the score before the experimental of two group have been difference. Mean difference score of change of body weights in the experimental group was decrease more than the control at the level $p < .01$.

The study finding show that supportive - educative nursing system for patients with cirrhosis ascites should be implemented at the out patient clinic. It can improve knowledge, self-care behavior and reduce ascites in cirrhosis ascites patients. Moreover, families participation should be emphasized in the program.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
โรคตับแข็ง.....	10
ทฤษฎีระบบการพยาบาล.....	17
ระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้.....	18
พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน.....	21
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	32
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	34
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	41
ส่วนที่ 1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคล เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง อายุ รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย ระยะเวลาการเกิดท้องมาน ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ในการ ดูแลตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อน การทดลอง.....	41
ส่วนที่ 2 แสดงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนความรู้ในการดูแลตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง และน้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลง ระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมหลังการทดลอง.....	45
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	46
สรุปผลการวิจัย.....	46
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	51
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก	59
ภาคผนวก ข.....	61
ภาคผนวก ค.....	63
ภาคผนวก ง.....	79
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	83

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคล และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง อายุ รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย ระยะเวลาการเกิดท้องมานของกลุ่มตัวอย่าง.....	42
2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ความรู้ในการดูแลตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง.....	44
3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนความรู้ในการดูแลตนเองพฤติกรรมการดูแล ตนเอง น้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมาน ระหว่าง กลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	45
4 ค่าเปลี่ยนแปลง และค่าเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการดูแลตนเองของ ผู้ป่วยโรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมานระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลัง การทดลอง.....	80
5 ค่าเปลี่ยนแปลง และค่าเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย โรคตับแข็งที่มีภาวะท้องมานระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง....	81
6 ค่าเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของน้ำหนักตัวระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	82

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย.....	7
2 รูปแบบงานวิจัย.....	30